

Va deveni acordul cu Iranul un „Obamacare” al politicii externe americane?*

Constantin Crânganu

Septembrie 2015

La sfârșitul acestei luni, Congresul SUA va vota *Planul Comun Comprehensiv de Acțiune* (Joint Comprehensive Plan of Action – JCPOA) dintre Iran, cei cinci membri ai Consiliului de Securitate ONU (SUA, China, Rusia, Franța, Marea Britanie), Germania și Uniunea Europeană (detalii **aici**). După cum se știe, Planul prevede ridicarea sancțiunilor economice împotriva Iranului, aprobarea exporturilor iraniene de petrol și deblocarea fondurilor iraniene din diverse țări – toate aceste măsuri în schimbul promisiunii autorităților de la Teheran că țara lor nu va urmări obiective nucleare militare în următorii 15 ani.

Cu 301 membri în Congres, republicanii dețin cea mai mare majoritate începând din anii 1929-31, și toți vor vota împotriva înțelegerii semnate la Viena pe 14 iulie 2015. Președintele Barack Obama va folosi dreptul său de veto pentru a contracara votul Congresului. Conform Constituției SUA, un veto prezidențial poate fi anulat cu 2/3 din voturile tuturor senatorilor și, respectiv, deputaților. Până în prezent, în ambele camere ale Congresului american, nu există o majoritate de două treimi pentru respingerea veto-ului. În consecință, este foarte probabil că, începând din octombrie a.c., Iranul va scăpa de consecințele economice și se va putea reîntoarce pe piața mondială a petrolului. Ce se va întâmpla atunci?

Recent, Nicholas Burns, profesor la Harvard și fost sub-secretar de stat, a spus comentatorului Roger Cohen (vezi **editorialul** din *The New Times*) că acordul cu Iranul va deveni un „Obamacare” al politicii externe americane. Adică, se va transforma în ceva suficient de sensibil pentru majoritatea opiniei publice din SUA și restul lumii, ceva pe care republicanii niciodată nu-l vor accepta și pe care îl vor folosi în orice mod posibil pentru a discredita un președinte pe care nu-l plac.

Cu un puternic lobby din partea AIPAC (*American Israel Public Affairs Committee*) [1] și susținuți public de Primul Ministru al Israelului, Benjamin Netanyahu, kongresmenii republicanii vor încerca să înăsprească sancțiunile non-nucleare împotriva Iranului, să crească ajutorul militar acordat Israelului în următorul deceniu, să limiteze opțiunile Teheranului legate de cheltuirea fondurilor care vor fi dezghețate din băncile internaționale (între 30 – 100 miliarde USD) și să susțină aliații din Golful Persic (în special, Arabia Saudită).

* Acest articol a fost publicat pe *Contributors.ro* la 7 septembrie 2015, <http://www.contributors.ro/global-europa/va-deveni-acordul-cu-iranul-un-%E2%80%9Eobamacare%E2%80%9D-al-politiciei-externe-americane/>

O cale recent abordată de Congres a legat acordul cu Iranul de reluarea exporturilor americane de țiței brut, ca o măsură de creștere a securității energetice interne și internaționale. Ideea de la care s-a plecat este că, din momentul în care sancțiunile contra Iranului vor fi ridicate, Statele Unite ale Americii vor fi singura țară din lume în care vor mai exista interdicții de export ale hidrocarburilor nerafinate.

Deja, la începutul lunii iunie, sub-Comitetul pentru Comerț și Energie al Camerei Deputaților din Congresul SUA a ascultat prezentările unor experți, care au cerut legislatorilor să ridice interdicția de a exporta țiței brut și să aprobe exportul de gaz natural lichefiat (GNL) și pentru țările care nu au acord comercial preferențial cu SUA.

Datorită avansurilor tehnologice americane în domeniul fracturării hidraulice de mare volum, cuplate cu forajul orizontal dirijat, s-a creat o abundență de energie în SUA, care a deschis oportunități de leadership. Este vorba nu doar de energie în sine, ci și despre politica externă, de apărare și finanțe. Oportunitățile de a exporta mai mult petrol și gaze vor da politicii externe americane mai multă flexibilitate și noi opțiuni. *„Situția volatilă și tensionată din Ucraina demonstrează în termeni foarte duri că avem nevoie să construim conducta Keystone XL, să accelerăm puternic autorizarea și construirea de noi facilități de export de GNL, să lucrăm îndeaproape cu națiunile importatoare și să grăbim construirea de conducte și stații de compresoare,”* a declarat unul din experții audiați de sub-Comitet. [2]

Vorbind în luna iulie cadrul unui forum organizat de *Center for Strategic and International Studies* (CSIS), senatorul republican John Cornyn din Texas a descris un acord de securitate energetică prin care se va anula interzicerea exporturilor americane. El a argumentat că exporturile de țiței sunt o „armă de securitate internațională”, așa cum s-a putut observa pe baza convergenței dintre dependența europeană de petrolul și gazele rusești și reticența de a confrunța Rusia în problema ucraineană. Senatorul texan a continuat: Dacă vom exporta țiței și gaze aliaților noștri europeni, am putea implementa un nou mecanism important de politică externă, prin care vom asigura un front unit în confruntările cu o Rusie tot mai agresivă. Un alt potențial beneficiu strategic sugerat de Sen. Cornyn este faptul că exporturile de petrol american ar contracara încercările Iranului de a beneficia de pe urma vânzărilor proprii de petrol, prin care Teheranul și-ar putea amplifica puterea sa militară în regiune. [3] Alte detalii pot fi citite în bibliografia articolului.

Impacturile acordului cu Iranul pe piețele energetice

Iranul va re-dobândi acces pe piețele energetice internaționale și în sistemul financiar mondial în momentul în care verificările efectuate, timp de câteva luni, de Agenția Internațională pentru Energie Atomică (IAEA) vor confirma că Iranul a îndeplinit condițiile de restricționare a programului său nuclear.

Rezervele de țiței brut ale Iranului variază între 150 -160 miliarde barili, reprezentând circa 10% din totalul mondial și plasând țara pe locul 4 din lume.

Conducerea Companiei Naționale de Petrol a Iranului a spus că producția ar putea să crească cu 500,000 – 600,000 barili/zi aproape imediat, iar exporturile totale ar putea ajunge la 4 milioane barili/zi într-un interval de 6 -12 luni, în funcție de cerere. În plus, se crede că Iranul are mari rezerve de țiței, ~ 40 milioane barili, stocate în tancuri petroliere.

Pe de altă parte, majoritatea experților din industrie este de acord că vor fi necesare cel puțin 30 miliarde USD (infuzie de capital) pentru a re-porni capacitatea productivă iraniană.

Pe lângă sancțiunile nucleare impuse de ONU, care vor fi ridicate la sfârșitul acestei luni, Statele Unite au impus sancțiuni unilaterale în timpul crizei ostilităților din 1979-81, când au fost blocate conturile iraniene din SUA [4], și în 1984, când Iranul a fost desemnat un stat-sponsor al terorismului. În plus, Președintele George W. Bush a folosit termenul „*axa răului*” (*axis of evil*) în adresarea lui către poporul american de pe 29 ianuarie 2002 pentru a acuza Iranul, Irakul și Coreea de Nord că sponsorizează terorismul și produc arme nucleare. Sancțiunile americane unilaterale au restrâns asistența economică străină, interacțiunile economice, transferurile de arme și exporturile de produse cu dublă folosință (comercială și militară) către Iran.

Legea comprehensivă a energiei (*Energy Policy Modernization Act of 2015*), aprobată de Senat în luna mai a.c., restrânge prerogativele Președintelui SUA de a anula sancțiunile americane fără aprobarea Congresului. Astfel, o versiune restrânsă a „Obamacare” ar putea fi folosită de republicani. Însă continuarea sancțiunilor ar putea limita accesul firmelor sau investitorilor individuali în afaceri cu Iranul. Similar, și Uniunea Europeană are sancțiuni non-nucleare contra Iranului, care ar putea fi ridicate prin votul celor 28 de state-membre.

Creșterea exporturilor de petrol iranian ar putea produce o nouă scădere a prețului petrolului, deja aflat la valori istorice reduse, datorită unor producții abundente din partea Statelor Unite (detalii, [aici](#), [aici](#) și [aici](#)). Energy Information Agency estimează că, după reintrarea Iranului pe piețele internaționale de petrol, prețul barilului în 2016 ar putea să scadă cu \$5 – \$15.

Incertitudinea politică post-sanctiuni

Un punct-cheie în încercarea congresmenilor republicani și a multor democrați de a bloca acordul cu Iranul se referă la posibilele incertitudini politice din zonă, odată ce Iranul va dobândi fonduri importante din vânzările de petrol.

AIPAC a declarat pe 3 august că, prin ridicarea sancțiunilor, Iranul va deveni „un stat aproape nuclear în următorii 15 ani”. Alții afirmă că Iranul este deja un astfel de stat., Președintele Obama s-a întâlnit vineri la Casa Albă cu regele Arabiei Saudite, Salman bin Abd alAziz, care a declarat că vecinii lui arabi nu cred că Iranul își va respecta obligațiile ce îi revin prin acord. De asemenea, regele saudit a mai spus că Iranul va utiliza banii rezultați din vânzările de petrol pentru a finanța operațiuni teroriste în tot Orientul Apropiat.

Dar chiar dacă obține cele mai bune condiții de pe urma acordului, Iranul va trebuie să îndeplinească anumite obligații pentru a scăpa permanent de sancțiuni. La cea mai mică violare semnificativă a acordului, termenii legali pe care acesta îi conține vor permite re-introducerea sancțiunilor inițiale.

Deși s-a scris mult despre tensiunile iraniato-israeliene, se uită că Teheranul se află la peste 1,500 km distanță de Ierusalim. Iranul se mărginește la est cu Afganistanul și la vest cu Irakul. Siria și Iordania se interpun între Irak și Israel. Tensiunile existente din Orientul Apropiat, cu posibile implicații ale statului iranian, fac dificilă stabilirea unor relații economice între Teheran și potențiali parteneri economici de lungă durată. Însă re-deschiderea Ambasadei Marii Britanii din Teheran (pe 23 august) și vizita ministrului

german al comerțului, Sigmar Gabriel, (pe 19 iulie) în Iran, sunt semne ale unui dezgheț politico-economic.

În concluzie, aprobarea de către Statele Unite ale *Planului Comun Comprehensiv de Acțiune* cu Iranul are toate șansele să devină un nou „Obamacare”, o naivitate sau *wishful thinking* politic, dacă este privit de pe partea republicană și a unor kongresmeni democrați. Pe de altă parte, din tabăra Președintelui Obama, acordul ar putea fi văzut ca o prevenire a unui „dezastru” *politic* (pierderea credibilității Statelor Unite în fața partenerilor cu care au negociat condițiile acordului) și *militar* (începerea unui al treilea război perdant pentru SUA, după cele din Afganistan și Irak).

Să așteptăm decizia viitorului.

Bibliografie

<http://www.contributors.ro/economie/energie-economie/cand-o-felie-de-tiramisu-este-mai-buna-decat-o-gogoa%20cu-dulcea%20statele-unite-arabia-saudita-%20razboiul-petrolului/#comment-249694>

<http://www.contributors.ro/economie/energie-economie/cand-o-felie-de-tiramisu-este-mai-buna-decat-o-gogoa%20cu-dulcea%20statele-unite-arabia-saudita-%20razboiul-petrolului/#comment-249762>

David Brown, 2015, **Outlook for the Post-Iran Sanctions Oil Market** , AAPG Explorer, Sept. 2015, p. 6 – 8.

NOTE

[1] AIPAC – **Promises Cannot Fix a Bad Deal**, <http://www.aipac.org/>

[2] <http://www.contributors.ro/sinteze/raportul-epa-despre-efectele-fracturarii-hidraulice-asupra-resurselor-de-apa-potabila-concluzii-%20perspective/>

[3] Sen. John Cornyn, 22 iulie 2015, **Energy for Our Allies: Harnessing the Power of American Energy to Strengthen Our Allies and Deter Our Enemies**

[4] Într-un discurs din 5 noiembrie 1979, primul lider suprem al Iranului, Ayatollahul Ruhollah Khomeini a numit Statele Unite drept „*Marele Satana*”